

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Vår ref.:
10/761- 17-

Deres ref.:

Dato:
24.04.2012

Nødvendig å kreve kristent livssyn av faglærere på religiøs skole

Ombudet konkluderte med at en privat, kristen videregående skole ikke handlet i strid med diskrimineringsloven § 7, jf § 4 når det ble stilt krav om kristent livssyn til søkere til stilling som spansk/IKT/mattelærer. På bakgrunn av skolens redegjørelser fant ombudet at skolen hadde sannsynliggjort at det var saklig og nødvendig å stille dette kravet. Sentrale momenter var at lærerne hadde ansvar for andakt på skolen og er viktige medarbeidere på skolen, med mye kontakt med elevene.

Ombudet mente heller ikke det var uforholdsmessig byrdefullt å stille dette kravet i annonse.

Dato: 24.april 2012.

Lov: Diskrimineringsloven § 7, jf. § 4

Saksnummer: 10/761

Uttalelse i klagesak - utlysning av stilling som faglærere på kristen videregående skole

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til klage av 1. mai 2010.

Klager mener den kristne videregående skolen KVS-Lyngdal diskriminerer personer med et annet livssyn enn den kristne tro i forbindelse med at skolen i august 2010 lyste ut flere stillinger, blant annet stillinger som faglærere i fagene

spansk, matematikk og IKT. I annonsen var det stilt krav om at søkerne til stillingene må dele skolens kristne livssyn.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har kommet frem til at KVS-Lyngdal ikke har handlet i strid med diskrimineringsloven § 7 jf. § 4 ved å lyse ut stillingene som faglærere på skolen med krav til kristent livssyn.

Likestillings- og diskrimineringsombudets uttalelse kan bringes inn for Likestillings- og diskrimineringsnemnda. Fristen er tre uker fra klager har mottatt dette brevet, se vedlagte orientering.

Vedlegg: 1. Likestillings- og diskrimineringsombudets uttalelse av 24 . 04. 2012.
2. Orientering om at uttalelsen kan bringes inn for Likestillings- og diskrimineringsnemnda

Kopi: Klager via e-post

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

KVS-Lyngdal er en kristen videregående internatskole opprettet med hjemmel i privatskoleloven § 2-1 og er godkjent som et religiøst alternativ til den offentlige skole. Indremisjonsforbundet eier skolen, og har lagt stor vekt på lekfolkets rettigheter og muligheter. Alle i bevegelsen er med på å bære de kristne verdier.

I august 2010 lyste skolen ut flere undervisningsstillinger hvor det ble stilt krav om at søkere til stillingene måtte ha et kristent livssyn. Stillingene var blant annet faglærer i spansk, IKT og matematikk.

Av stillingsannonsen til stillingene følger det at stillingenes viktigste ansvarsområder er at man må ha lærerkompetanse i det aktuelle faget en skal undervise i, og praktisk pedagogikk. Mer utdanning innenfor fagfeltet er også ønskelig.

For personlige egenskaper følger det av stillingsinstruksene at man må være engasjert i elevenes skolehverdag, målrettet for læreplan og skolens kristne arbeid, strukturert til planlegging og videreutvikling av idrettsfag og samarbeidsvillig. Stillingen inkluderer deltakelse i skolens pedagogiske arbeid. Lærerne har ansvar for andakt i klassen en gang i uken.

Fra annonsen siteres:

«Den som blir ansatt må dele det kristne livssynet, ta del i sosialpedagogiske oppgaver og aktivt kunne fremme skolens målsetting. Søkere må kunne gi opplysninger om dette (jf. Aml § 13-3). For ansettelsen gjelder skolens Verdidokument».

Klager tipset ombudet om stillingsannonsen og stilte spørsmål ved om det er lov å utelukke folk fra å søke stillinger som faglærere på bakgrunn av kristent livssyn.

KVS Lyngdal har anført at bakgrunnen for at det stilles krav om kristent livssyn til samtlige stillinger ved skolen er at de ansatte ved skolen er oppdragere, modeller og forbilder for elevene ved skolen. Skolen anfører at forskjellsbehandlingen er saklig begrunnet gjennom skolens formål som en pedagogisk kristen institusjon. De ansatte viser elevene gjennom sitt liv og sine holdninger hva det vil si å være menneske og hva livet handler om. På internatskoler blir dette veldig tydelig fordi elevene omgås lærerne også utenom skoletid. Skal KVS-Lyngdal oppfylle privatskolelovens krav i § 2-1 om å drive på religiøst grunnlag må de ansatte stå for det skolen skal formidle. Når skolen er opprettet med formål om en kristen skole, må alle ansatte lojalt følge opp dette.

Det vises til at skolens livssynsbasis og formål har betydning i alle sammenhenger og ikke bare i avgrensede aktiviteter på skolen. Videre hevdes det at i en skole er hele miljøet av betydning for gjennomføringen av virksomhetens formål. Skolen er en internatskole hvor elevene bor og lever tett med skolens ansatte også utenom skoletid. De ansatte på skolen skal være oppdragere, modeller og forbilder, og skal vise elevene gjennom holdninger hva det vil si å være menneske, og hva livet handler om. Skolen ønsker at de ansatte ved skolen skal fremme det religiøse formålet. Det er derfor stilt krav om at søkere til undervisningsstillingene har et kristent livssyn.

Også faglærerne har oppgaver inn mot det kristne arbeidet. Styret på skolen har definert at de lærerstillingene det er tale om har ansvar i sosialpedagogisk arbeid ved skolen. Lærerne er også med som andaktsholdere.

Rettslig grunnlag

Ombudet kan gi uttalelse om et forhold er i strid med diskrimineringsloven eller ikke, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 2.

Diskrimineringsloven:

Denne saken handler om utlysning av stilling som miljøarbeider på en religiøs skole. Diskrimineringsloven forbyr forskjellsbehandling på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion eller livssyn, jf. loven § 4 første ledd. Unntaket fra lovens virkeområde for trossamfunn i diskrimineringsloven § 3 første ledd, annet punktum gjør seg således ikke gjeldende, jf. § 3 første ledd, tredje punktum.

Med direkte diskriminering menes at en handling eller unnlattelse har som formål eller virkning at personer eller foretak på grunnlag som nevnt over blir behandlet dårligere enn andre blir, er blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon.

Forskjellsbehandling som er ”nødvendig for å oppnå et saklig formål, og som ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles”, jf. § 4 fjerde ledd, er tillatt.

Dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at det har skjedd diskriminering, skal det legges til grunn at diskriminering har funnet sted, hvis ikke arbeidsgiver sannsynliggjør at det likevel ikke har skjedd diskriminering, jf. diskrimineringsloven § 10.

Det følger av diskrimineringsloven § 7 at arbeidsgiver i utlysning etter nye arbeidstakere eller på annen måte ikke må be om at søkerne skal gi opplysninger om hvordan de stiller seg til religiøse eller kulturelle spørsmål. Arbeidsgiver må heller ikke iverksette tiltak for å innhente slike opplysninger på annen måte.

Forbudet i første ledd i § 7 gjelder ikke dersom innhenting av opplysninger om hvordan søkerne stiller seg til religiøse eller kulturelle spørsmål er begrunnet i stillingens karakter, eller det inngår i formålet for vedkommende virksomhet å fremme bestemte religiøse eller kulturelle syn og arbeidstakerens stilling vil

være av betydning for gjennomføringen av formålet, jf. diskrimineringsloven § 7 andre ledd.

EUs likebehandlingsdirektiv

EUs rammedirektiv for likebehandling i arbeidslivet, rådsdirektiv 2000/78/EF, inneholder forbud mot diskriminering på grunn av religion, livssyn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering og alder. Dette direktivet er ikke en del av EØS-avtalen, men Norge har ønsket å innføre det samme vernet som følger av direktivet. I forbindelse med at det ble nedsatt et arbeidslivsutvalg for å gjennomgå arbeidsmiljølovens regelverk på ikke-diskrimineringsområdet ble det uttalt følgende i brev av 2. september 2002 fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet:

«Rådsdirektiv 200/78/EF om gjennomføring av prinsippet om likebehandling i arbeidslivet... inngår i EUs ikke-diskrimineringspakke. Implementeringen av EUs ikke-diskrimineringspakke inngår som et viktig element i arbeidet med å verne utsatt gruppers rettsstilling, som står sentralt i Regjeringens politikk. Målsettingen er at Norge skal ha et vern på dette området som minst er på høyde med EU og innen de frister som EU har satt.»

Høyesterett har etter dette lagt til grunn at bestemmelsene i norsk diskrimineringslovgivning må tolkes slik at de blir forenlige med dette direktivet, jf. Rt. 2011 s. 964.

Likebehandlingsdirektivet har unntak for forskjellsbehandling på grunn av religion eller tro, jf. artikkel 4 nr. 2:

«I forbindelse med kirker og andre offentlige eller private organisationer, hvis etik er baseret på religion eller tro, kan medlemsstaterne, for så vidt angår disse organisationers erhvervsmæssige aktiviteter, i deres nationale lovgivning, som gælder på datoen for vedtagelsen af dette direktiv, opretholde eller i en kommende lovgivning, som er baseret på national praksis, som gælder på datoen for vedtagelsen af dette direktiv, fastsætte bestemmelser om, at ulige behandling på grund af en persons religion eller tro ikke udgør forskelsbehandling, når denne religion eller tro, under hensyn til disse aktiviteter karakter eller den sammenhæng de indgår i, udgør et regulært, legitimt og berettiget erhvervsmæssigt krav på baggrund af organisationens etik...»

Det er understreket i fortalen til direktivet at EU respekterer tros- og livssynssamfunn og organisasjoner, og at medlemsstatene derfor har rom for å «opretholde eller fastsette spesifikke bestemmelser om regulære, legitime og berettigede ervervsmessiges krav, der kan stilles til at udøve en erhvervsmæssig aktivitet».

I og med at artikkel 4 nr. 2 gjør unntak fra hovedprinsippet om likebehandling, er det understreket i fortalen at unntaket skal tolkes snevert.

Ombudets vurdering

Ombudet skal ta stilling til om KVS-Lyngdal handler i strid med diskrimineringsloven § 7, jf. § 4 ved å stille krav om at søkere til undervisningsstillingene på skolen må dele skolens kristne livssyn. Problemstillingen i saken gjelder både skolens adgang til å vektlegge arbeidssøkeres religion eller livssyn, og skolens rett til å innhente opplysninger om dette i forhold til de konkrete stillingene.

Ombudet legger til grunn at grunnlaget for å kunne kreve opplysninger om arbeidssøkeres religion eller livssyn etter § 7 annet ledd er at arbeidsgiver har adgang til å legge vekt på dette etter unntaksbestemmelsen i § 4. I forarbeidene til diskrimineringsloven, Ot.prp. nr. 33 (2004-2005 s. 114 er det uttalt at forbudet mot innhenting av opplysninger i § 7 første ledd «kun vil innebære en presisering av det generelle forbudet og unntaket i lovforslagets § 4 første og fjerde ledd. Bestemmelsen innebærer således ingen utvidelse eller innskrenkning av adgangen til å innhente opplysninger i forhold til det generelle diskrimineringsforbudet...»

Ombudet velger på denne bakgrunn å vurdere denne saken etter diskrimineringsloven § 4. Ombudet legger til grunn at de krav til unntak for forskjellsbehandling som følger av EUs likebehandlingsdirektiv også vil måtte vurderes når diskrimineringsloven skal tolkes i denne saken, jf. det som er skrevet ovenfor om dette direktivet og forholdet til norsk rett.

Arbeidsgiver har gjennom sin annonse for stillingen og sine redegjørelser til ombudet gitt tilbakemelding om at kravet til kristent livssyn gjelder ved ansettelse og i en intervjusituasjon, og at arbeidssøkere med andre livssyn enn det kristne ikke er aktuelle for stillingen. Dette er i utgangspunktet forskjellsbehandling på grunn av religion. Det er videre klart at arbeidssøkere med et annet livssyn og en annen tro enn den kristne tro stilles dårligere enn

arbeidssøkere som har slikt livssyn/slik tro når de fratras muligheten til å bli vurdert for stillingen, jf. diskrimineringsloven § 4.

Er forskjellsbehandlingen nødvendig for å oppnå et saklig formål?
Lovligheten av å forbeholde stillingene for personer som er kristne er avhengig av om vilkårene i diskrimineringsloven § 4 fjerde ledd er oppfylt.

Det følger av lovens forarbeider at det beror på en konkret vurdering i det enkelte tilfelle om formålet med forskjellsbehandlingen er saklig og om vilkårene for unntak er oppfylt. For arbeidsforhold vil vurderingen av unntaksadgangen knytte seg til stillingens karakter og formålet med virksomheten. Anvendt på tros- og livssynssamfunn og virksomheter med et religiøst eller livssynsmessig formål betyr dette at bare ansettelser, oppsigelser osv av personell i tilknytning til samfunnets eller virksomhetens religiøse eller livssynsmessige aktiviteter vil kunne unntas fra diskrimineringsforbudet, jf. ot.prp. nr. 33 (2004-2005) s. 102 og 103.

KVS-Lyngdal har anført at skolen er opprettet med et religiøst formål, og at alle ansatte lojalt må følge opp dette. Skolen ønsker at de ansatte aktivt skal kunne fremme skolens kristne målsetting og har derfor stilt krav om kristent livssyn for de tre undervisningsstillingene. Foruten undervisning i de respektive fag har lærerne en funksjon som rollemodeller for elevene, og skal delta i skolens sosialpedagogiske arbeid. KVS-Lyngdal er en kristen internatskole hvor lærerne er tilstede for elevene også utenom skoletid, og har mulighet til å inkludere religiøst perspektiv i de enkelte fag. Lærerne har også som oppgave å holde andakt en gang i uken. Samlet sett finner ombudet at de tre undervisningsstillingene har en religiøs funksjon. Det finnes et saklig formål for forskjellsbehandling for de tre undervisningsstillingene.

Spørsmålet er da om det er *nødvendig* for å oppnå skolens religiøse formål å lyse ut undervisningsstillingene med krav om kristent livssyn. Det er KVS-Lyngdal som må sannsynliggjøre at det er nødvendig å stille krav om kristent livssyn for stillingene, jf. diskrimineringsloven § 10. Med nødvendighetskravet menes at tiltaket er egnet til å oppnå formålet, og at det ikke finnes andre tiltak som er mindre inngripende overfor de som blir forskjellsbehandlet.

Skolen har vist til at den ønsker at de ansatte, herunder de som underviser på skolen, aktivt skal kunne fremme skolens kristne målsetting. Kristne lærere i sentrale fag vil kunne sikre at kristen tro også får en sentral plass i skolens

undervisning. En kristen lærer vil ha bedre forutsetning for å gjøre dette enn en som ikke er kristen. I utgangspunktet mener ombudet derfor at et krav om kristent livssyn til lærerne på skolen er et egnet tiltak for å oppnå skolens kristne formål.

Spørsmålet er imidlertid om det er mulig for KVS-Lyngdal å gjennomføre endringer i lærernes arbeidsoppgaver/funksjoner, herunder om skolen kan organisere seg bort fra forskjellsbehandlingen. Det vil være avgjørende om dette er mulig uten at det går utover KVS-Lyngdals mulighet til å ivareta sitt religiøse formål.

KVS-Lyngdal er en kristen privat og internatskole opprettet med hjemmel i privatskoleloven § 2-1. Når skolen er opprettet som en religiøs skole med kristne verdier, og lærerne er tillagt konkret religiøse oppgaver i form av andakt på skolen, er det naturlig at skolen ønsker at det skal stilles krav til at søkerne deler skolens kristne livssyn.

Man kan likevel argumentere for at det ikke er nødvendig at faglærerne på skolen holder andakt, og at det er mulig for skolen å organisere andakten på en annen måte. En andakt kan gjennomføres på flere måter, og andre ansatte på skolen enn faglærerne kan få ansvar for andakten. En organisering av virksomheten, hvor religiøse oppgaver ikke tillegges lærere i fag vil gjøre at kvalifiserte arbeidssøkere kan vurderes til stillingen uavhengig av religiøst ståsted.

Ombudet mener imidlertid at KVS-Lyngdal har konkretisert behovet for at lærerne har kristent livssyn gjennom den funksjonen lærere på en kristen internat- skole har i kraft av å være rollemodeller og skolens representanter for elevene. Elevene omgås lærerne både i skoletiden og på fritiden, og lærere på religiøse skoler vil kunne fungere som sjelesørgere for elevene. Lærere med kristen tro vil også kunne inkludere religiøs tro i fagundervisningen.. KVS-Lyngdal har også redegjort for at lærerne skal delta aktivt også ellers i det sosialpedagogiske arbeidet på skolen. Det pedagogiske personale vil slik ombudet ser det, være nøkkelpersoner på skolen for at skolen skal kunne ivareta sitt religiøse formål. På bakgrunn av dette finner ombudet at KVS har sannsynliggjort at det er nødvendig for å oppnå et saklig formål å stille krav om at søkere til stillingene deler skolens kristne livssyn.

Uforholdsmessig?

Ombudet mener heller ikke det er uforholdsmessig inngripende overfor arbeidssøkere med annet livssyn/annen tro at KVS-Lyngdal stiller krav om et

kristent livssyn for faglærere basert på de arbeidsoppgaver og funksjoner som er lagt til stillingene, jf. diskrimineringsloven § 4 fjerde ledd. Ombudet mener hensynet til trossamfunnets og den religiøse skolens autonomi veier tyngre her enn hensynet til de som blir forskjellsbehandlet. Slik ombudet vurderer det er det viktig at skolen har anledning til å stille krav om kristen tro for å kunne oppfylle sitt religiøse formål.

Ombudet understreker også at Vibeke Blaker Strand i sin doktoravhandling «Diskrimineringsvernets rekkevidde i møte med religionsutøvelse» skriver at diskrimineringsvernets rekkevidde i det nasjonale lovverket tolket i overensstemmelse med EØS/EU retten har ulik rekkevidde i møte med religionsfriheten avhengig av om det er kjønn, seksuell orientering eller religion- og livssyn som er det aktuelle diskrimineringsgrunnlaget. Blaker Strand legger til grunn at vernet mot å bli diskriminert på grunn av religion og livssyn rekker kortere enn vernet mot å bli diskriminert på grunn av kjønn og seksuell orientering. Hun viser til at i likebehandlings- direktivet stilles det krav om et «avgjørende yrkesmessig krav» for forskjellsbehandling på grunn av kjønn og seksuell orientering, mens det for religion stilles krav om et «berettiget yrkesmessig krav». Det er som utgangspunkt en videre adgang til å stille krav om at en person som ansettes skal tilhøre det aktuelle tros eller livssynssamfunnet enn det er til å forskjellsbehandle kvinner og homofile, jf. Blaker Strand s. 146.

Ombudet er kommet til at vilkårene for unntak i diskrimineringsloven § 4 fjerde ledd er oppfylt her.

Konklusjon

KVS-Lyngdal handler ikke i strid med diskrimineringsloven § 7, jf. § 4 når skolen stiller krav om at søkere til lærere i spansk, matematikk og IKT på skolen må ha et kristent livssyn.

***

Oslo, 24. april 2012

Sunniva Ørstavik, likestillings- og diskrimineringsombud